

3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції згідно з Законом №4212-VI від 22.12.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4212-17/page>.

4. Карпунь І.Н. Антикризисні заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання моногр. / І.Н. Карпунь. – Львів: «Магнолія – 2006», 2008. – 440 с.

5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 518 с.

6. Кириленко О.П. Імплементация в законодавство України процедури банкрутства адміністративно-територіальних одиниць / О.П. Кириленко, В.В. Письменний // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2012. – №1. – С. 87–93.

7. Тітов М.В. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти / М.В. Тітов. – Х.: Консул, 1997. – 182 с.

8. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підруч. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

9. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібн. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, – 2008. – 412 с.

10. Управління фінансовою санацією: навч. посібн. / В.І. Грачов, І.П. Косарева, В.В. Прохорова та ін. – Х.: ВД «НЖЕК», 2004. – 208 с.

e-mail: v.rusin@tneu.edu.ua

Русін В.М., к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

Микиташ Р.Б., головний спеціаліст сектору централізованого оформлення документів Державної міграційної служби України у Тернопільській обл.

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Rusin V.M., Ph.D., Associate Professor of Department of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU

Mykytash R.B., Chief Specialist of Centralized Registration Documents of the State Migration Service of Ukraine in Ternopil region

ECONOMIC EFFECTS INTERNATIONAL LABOR MIGRATION

Проблема міжнародної трудової міграції одна із найважливіших в сучасному світі. Впродовж останніх років лише посилюється міжнародна міграція робочої сили. Спостерігається наймасштабніше переміщення населення через міжнародні кордони за останні 70 років. Міграційні процеси

здійснюють вплив на соціально-економічний та демографічний розвиток суспільства. Ці процеси не минають і Україну. Державам та міжнародним інститутам необхідно вирішувати широке коло глобальних проблем, які пов'язані з масштабними переселеннями людей.

Економічні аспекти міжнародної трудової міграції досить складні та багатогранні і різняться в країнах-донорах та країнах-реципієнтах. Питанням пов'язаним із міжнародною трудовою міграцією присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Побудова міграційної політики на основі максимізації позитивних і мінімізації негативних економічних ефектів від міжнародної трудової міграції важливе завдання для будь якої країни. Україна виступає одним із найбільших постачальників робочої сили до країн Європейського союзу та інших країн. Саме тому, наше дослідження спрямоване на вивчення економічних аспектів міжнародної трудової міграції, для України є досить актуальним.

Важливим елементом аналізу міжнародної трудової міграції є наявність достовірної та оперативної статистичної інформації про ці процеси. Аналіз міграційних потоків та їх наслідків досить складний напрям роботи, оскільки в офіційних статистичних джерелах інформація певною мірою відображена фрагментарно. Методи виявлення фактів міграції не в змозі охопити усі міграційні потоки, зокрема нелегальні. Досить значна частина громадян офіційно не заявляють про зміну місця проживання у зв'язку із виїздами з метою тимчасового працевлаштування. Є й категорія громадян яка емігрує нелегальним шляхом – без документів, або заявляючи неправдиву мету виїзду. Окремі громадяни офіційно працюючи чи навчаючись у другій країні після закінчення терміну їх офіційного перебування не повертаються на батьківщину. Все це зумовлює певний недооблік міграційних потоків.

В світовій практиці міжнародні інституції намагаються уніфікувати національні та міжнародні показники міграційних потоків. Невипадково, однією з вимог Плану дій з лібералізації візового режиму між Україною та ЄС було запровадження механізму моніторингу міграційних потоків, що визначатиме регулярно оновлюваний міграційний профіль України з даними як щодо нелегальної, так і легальної міграції, а також утворення органів, відповідальних за збирання та аналіз даних про обсяги і потоки міграції [1].

За даними Світового банку у десятку провідних країн призначення міграції увійшли Сполучені Штати, Саудівська Аравія, Німеччина, Росія, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ), Сполучене Королівство, Франція, Канада, Іспанія та Австралія. У десятку провідних країн-джерел міграції увійшли Індія, Мексика, Росія, Китай, Бангладеш, Пакистан, Філіппіни, Афганістан, Україна та Сполучене Королівство [2]. В ООН стверджують, що на початок 2017 р. налічується близько 244 млн. людей, які перетнули міжнародні кордони в пошуках «кращого життя» [3]. Це становить близько 3,5% всього населення світу. Близько 65 млн. людей по всьому світу були вимушені залишити свої домівки втікаючи від насилля і переслідувань та стали біженцями.

За статистичними даними, які наводять демографи, в Україні за кордон на заробітки виїхало від 10 до 20% економічно активного населення. Частина з них осіла за кордоном назавжди, інша частина продовжує працювати й сподівається на повернення в Україну з кращими економічними можливостями. Значна частина українців емігрує за кордон лише на сезонні роботи, аби підзаробити.

Вплив міграції на соціально-економічний розвиток країн експертами оцінюється по різному. Класично наслідки від міжнародної трудової міграції для країни виокремлюють у трьох групах:

- наслідки обумовлені впливом на ринки праці;
- наслідки обумовлені впливом на державні фінанси;
- позаринкові наслідки.

Економічні наслідки міжнародної трудової міграції на ринку праці мають як позитивні так і негативні наслідки і вони будуть прямо протилежними у країн з яких емігрує та в які іммігрує населення. Як правило, переважна більшість мігрантів працездатного віку. Країни у які іммігрує населення мають можливість залучати на роботу висококваліфікованих працівників заощаджуючи на витратах на їхнє навчання. Використання висококваліфікованої та некваліфікованої робочої сили іммігрантів дає можливість підприємствам значно зменшити затрати на оплату праці працівників. В той же час проявлять себе і негативні наслідки для корінного населення. Трудові мігранти здешевлюють вартість робочої сили. Через заповнення робочих місць іммігрантами населення країни-реципієнта вимушене шукати більш оплачуваного заробітку емігруючи до більш розвинених країн із більшим рівнем оплати праці. Натомість у

країні-донорі мігрантів спостерігається негативні наслідки, зокрема відтік робочої сили, у тому числі висококваліфікованої.

Щодо наслідків обумовлених впливом мігрантів на державні фінанси, то відзначимо, що іммігранти сплачують податки і збори в країні-реципієнті. Проживаючи в країні працевлаштування іммігранти частину зароблених коштів залишають у країні-реципієнті сплачуючи за своє проживання та забезпечуючи певні умови свого проживання. В переважній більшості мігранти повертаються на батьківщину, і країна-реципієнт заощаджує на пенсіях, оскільки її отримують на батьківщині.

Можна виокремити і негативні економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Це в першу чергу пов'язано із нелегальними мігрантами. Як правило, в таких випадках іммігранти попадають у тіньовий сектор економіки, тим самим збільшуючи його частку в країні. Це може призводити і до підвищення криміногенної ситуації у суспільстві, для боротьби з якою потрібні додаткові державні витрати. Негативним є і те, що мігранти претендують на певне коло суспільних благ, які держава гарантує своїм громадянам, однак мігранти не робили належного свого внеску у створення відповідних суспільних фондів ні у країні-донорі ні у країні-реципієнті. Так, пропрацювавши більшу частину свого життя за кордоном, не сплачуючи податків на батьківщині громадянин повертається до дому і претендує на отримання цілого ряду суспільних послуг. Цим самим створюється на бюджет країни додаткове навантаження.

Суттєві економічні наслідки міжнародної трудової міграції породжують грошові перекази мігрантів. У країнах-донорах вони є джерелом формування економіки країни, збільшуються доходи населення за рахунок трансфертів мігрантів. За даними світового банку найбільшим джерелом грошових переказів були Сполучені Штати. Обсяг коштів, відправлених з цієї країни в 2014 р., оцінюється в 56 млрд. дол. США. Далі йдуть Саудівська Аравія (37 млрд. дол. США) і Росія (33 млрд. дол. США). Найбільшим одержувачем грошових переказів була Індія – обсяг коштів, що надійшли в цю країну в 2015 р., оцінюється в 72 млрд. дол. США, далі йдуть Китай (64 млрд. дол. США) і Філіппіни (30 млрд. дол. США) [2].

В Україні трудові мігранти стабілізують економіку. За різними даними, кожного року українські мігранти перераховують на батьківщину кошти, які становлять близько 10% ВВП України. За офіційними даними

Національного банку України приватні грошові перекази до домогосподарств України із інших країн були максимальними у 2013 р. і становили майже 8,5 млрд. дол. США. У 2015 р. цей показник знизився до 5,2 млрд. дол. США. За оцінками НБУ, обсяги коштів, що надійшли в країну неформальними каналами (шляхом передавання готівки або матеріальних цінностей від одного домогосподарства іншому), у 2015 р. становили понад 1.0 млрд. дол. США, або 19.7% від загальних обсягів грошових переказів в Україну [4]. Таким чином, грошові перекази мігрантів в Україні становлять такий обсяг як і міжнародні інвестиції в Україну. Грошові перекази мігрантів є позитивним чинником, оскільки зростає валовий національний дохід.

Отже, підсумовуючи результати нашого дослідження відзначимо, що коректна оцінка економічних наслідків країн-донорів та країн-реципієнтів від міжнародної трудової міграції є досить складним завданням, однак вона має враховуватись і бути основою комплексної та збалансованої міграційної політики держави.

Література:

1. Безвізовий діалог між Україною та ЄС. План дій з лібералізації візового режиму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/document/244813925/План%20д_й%20щодо%20л_берал_зац__%20_C%20в_зового%20режиму%20для%20Укра_ни.pdf.
2. Международная миграция достигла рекордной отметки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://blogs.worldbank.org/peoplemove/files/newsrelease_factbook2016_migrationremittances_ru_1.pdf.
3. Bringing about positive change for people on the move [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/bringing-about-positive-change-for-people-on-move.html>.
4. Національний банк України. Огляд приватних грошових переказів в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208358>.